

pesconf.nuczu.edu.ua

ПРОБЛЕМИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Civil Security
Громадянська безпека

International Scientific Applied Conference "PROBLEMS OF EMERGENCY SITUATIONS"

Chemical Technology and Engineering
Хімічна технологія та інженерія

Physics and Materials Science
Фізика та матеріалознавство

Applied Geometry, Engineering Graphics and Information Technology
Прикладна геометрія, інженерна графіка та інформаційні технології

Cherkasy

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Міжнародна
науково-практична конференція

Проблеми
надзвичайних
ситуацій

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Черкаси
21 травня 2026 року

Редакційна колегія

Ігор ТОЛОК, к.пед.н., доцент, лауреат Державної премії України в галузі освіти, Заслужений працівник освіти України, Національний університет цивільного захисту України;

Юрій БОГУРСЬКИЙ, начальник Управління освіти, науки та спорту Державної служби України з надзвичайних ситуацій;

Олександр ДЖУЛАЙ, к.т.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України;

Євгеній РИБКА, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Роман ПОНОМАРЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Руслан МЕЛЕЩЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Олександр ПОПОВ, д.т.н., професор, член-кореспондент Національної академії наук України, Центр інформаційно-аналітичного та технічного забезпечення моніторингу об'єктів атомної енергетики Національної академії наук України;

Валентин МЕЛЬНИК, к.т.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України;

Володимир АНДРОНОВ, д.т.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Національна академія Національної гвардії України;

Василь ПЕТРУК, д.т.н., професор, Заслужений природоохоронець України, Вінницький національний технічний університет;

Jenq-Renn CHEN, PhD, Professor, National Kaohsiung University of Science and Technology (Taiwan);

Юрій ОТРОШ, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Andy DUNCAN, International Committee of the Red Cross (Switzerland);

Юлія ДАНЧЕНКО, д.т.н., професор, Національна академія Національної гвардії України;

Wolfgang Karl-Heinz REICH, Joint Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Defence Centre of Excellence (Czech Republic);

Вадим НІЖНИК, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Luca ROMANO, Avvocato dell'Atomo (Italy);

Оксана КИРИЧЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Dieter ROTHBACHER, CBRN Protection GmbH (Austria);

Микола СУР'ЯНИНОВ, д.т.н., професор, Одеська державна академія будівництва та архітектури;

Erika SUZUKI, Gamma Reality Inc. (USA);

Konstantinos SOTIRIADIS, Institute of Theoretical and Applied Mechanics of the Czech Academy of Sciences (Czech Republic);

Андрій БАМБУРА, д.т.н., професор, ДП «Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій»;

Oksana TELAK, DSc, Main School of Fire Service (Poland);

Марія БАРАБАШ, д.т.н., професор, ТОВ «ЛІРА-САПР», Державне некомерційне підприємство «Державний університет «Київський авіаційний інститут»;

Oleh TURUTANOV, PhD, Comenius University (Slovakia);

Сергій БЛИК, д.т.н., професор, Київський національний університет будівництва і архітектури;

Денис ГРЕЦЬКИЙ, к.т.н., доцент, Черкаський державний технологічний університет;

Василь ГОЛІНЬКО, д.т.н., професор, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»;

Олександр ГОЛОДНОВ, д.т.н., професор, Національний авіаційний університет;

Rajnai ZOLTÁN, DSc, Professor, Óbuda University (Hungary);

Богдан ДЕМЧИНА, д.т.н., професор, Національний університет «Львівська політехніка»;

Laura COCHRANE, Emergent Countermeasures International Limited Company (United Kingdom);

Lucia FIGULI, PhD., Armed Forces Academy of General Milan Rastislav Štefánik (Slovakia);

Андрій КОНДРАТЬЄВ, д.т.н., професор, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова.

Відповідальний секретар: **Ніна РАШКЕВИЧ**, PhD, Національний університет цивільного захисту України.

Секретарі: **Ірина МЕЛЬНИК**, **Едуард ЩОЛОКОВ**, **Владислав ЛОМАКІН**, **Вікторія ДАГІЛЬ**, **Людмила АНДРЕЄВА**, Національний університет цивільного захисту України.

Problems of Emergency Situations: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси: НУЦЗ України, 2026. 566 с.

У збірнику включено матеріали міжнародної науково-практичної конференції «**Problems of Emergency Situations**», яка відбулася на базі Національного університету цивільного захисту України, за такими тематичними напрямками: запобігання надзвичайним ситуаціям; моніторинг та управління у сфері цивільного захисту; реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків; хімічні технології та інженерія, радіаційний та хімічний захист; екологічна безпека та охорона праці.

Рекомендовано до друку вченою радою навчально-наукового інституту пожежної та техногенної безпеки (протокол № 3 від 24.03.2026 р.).

ВПЛИВ ТРИВАЛИХ НАДЗВИЧАЙНИХ НАВАНТАЖЕНЬ НА ПРОФЕСІЙНУ НАДІЙНІСТЬ ТА БЕЗПЕКУ ПЕРСОНАЛУ ДСНС

Кузьменко О. В.

Цимбал Б. М., д.держ.упр., доцент

Національний університет цивільного захисту України

Професійна діяльність людини в умовах сучасного високотехнологічного та надзвичайно динамічного середовища характеризується високим рівнем невизначеності, складності та відповідальності. Особливо це стосується працівників екстрених служб, а саме пожежних-рятувальників, медичних бригад та аварійних команд, чия робота поєднує ризик для життя, необхідність прийняття швидких рішень та контроль великої кількості одночасних операцій [1].

У науковій літературі професійна надійність розглядається як інтегральна характеристика, що включає безпомилковість, своєчасність, ефективність та стійкість працездатності [2, 3]. Вона формується під впливом особистісних особливостей, рівня професійної підготовки, складності технічних систем та специфіки організаційного і соціально-психологічного середовища [4, 5]. Для фахівців, які виконують завдання у надзвичайних умовах, ключовими є стресостійкість, здатність до саморегуляції, адаптивність та вміння ефективно взаємодіяти з колегами.

Вплив тривалих надзвичайних навантажень на професійну надійність є багатовекторним. На фізіологічному рівні хронічний стрес призводить до виснаження нервових процесів, зниження швидкості реакцій, погіршення концентрації, когнітивної гнучкості та здатності до прогнозування, що підвищує ймовірність помилок та порушує безпомилковість виконання завдань [6].

На психологічному рівні тривалі стресові впливи активізують механізми емоційної регуляції та самоконтролю. Ефективна саморегуляція дозволяє зберегти працездатність у кризових умовах, тоді як її порушення призводить до системних помилок, каскадних наслідків для роботи технічних систем та соціальних процесів.

Соціально-психологічний аспект включає вплив колективної взаємодії, мотивації та професійно-особистісного потенціалу фахівця. Особистісні ресурси, включно з відповідальністю, самодисципліною та готовністю до швидкого реагування, визначають здатність компенсувати негативні наслідки екстремальних умов та підтримувати високий рівень професійної надійності [7, 8]. Професійно-особистісний потенціал розглядається як цілісна біосоціальна система, що інтегрує інтелектуальні, типологічні та кваліфікаційні компоненти.

Дослідження показують, що тривалі надзвичайні навантаження поступово виснажують адаптаційні ресурси фахівця, що проявляється у симптомокомплексі хронічного перевантаження через порушення сну, дратівливість, зниження точності виконання завдань, підвищення кількості помилок, схильність до імпульсивних рішень. Відсутність психопрофілактики та належного відпочинку веде до професійного вигорання, емоційної деперсоналізації та зниження морально-вольової регуляції поведінки [9].

На колективному рівні тривалі навантаження впливають на ефективність командної взаємодії, оскільки підвищується конфліктність, сповільнюється комунікація, знижується довіра, що створює додатковий ризик помилок та аварій. Водночас розвиток навичок психологічної саморегуляції, релаксації, усвідомленої рефлексії та психологічна підтримка з боку організації підвищують стабільність професійної поведінки навіть у критичних ситуаціях [10].

У практичному аспекті підтримка професійної надійності персоналу екстрених служб потребує комплексного підходу, а саме регулярного моніторингу психоемоційного стану, тренінгів зі стрес-менеджменту, майндфулнесу та кризового мислення, ротації після складних завдань, командних дебрифінгів та забезпечення ресурсної підтримки (обладнання, відпочинок, психологічна допомога). Тільки поєднання психофізіологічної, психологічної та організаційної підтримки дозволяє мінімізувати негативні наслідки тривалих навантажень та зберегти професійну надійність та безпеку в довготривалій перспективі.

Підсумовуючи вищевикладене, підкреслимо, що тривалі надзвичайні навантаження суттєво знижують когнітивні, емоційні та фізичні ресурси персоналу ДСНС, підвищуючи ризик помилок та погіршення ефективності діяльності. Для підтримки професійної надійності критично важливими є розвиток психологічної стійкості, саморегуляції, ефективної командної взаємодії та системна організаційна підтримка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Милерян Є. О. Психологія праці і професійної освіти. Київ : НПП «Інтерсервіс», 2019. 290 с.
2. Корнєшук В. В. Професійна надійність персоналу соціономічної сфери : навч. посіб. Київ: ФОП Бондаренко М. О., 2017. 52 с.
3. Солтик О. Визначення й обґрунтування компонентів, критеріїв та показників професійної надійності вчителя фізичної культури. Обрії. 2017. № 2 (45). С. 74–80.
4. Гаркавцев Є. І. Сутність поняття професійна надійність майбутнього працівника органів внутрішніх справ. Вісник Національного університету оборони України. 2014. № 4 (41). С. 30–34.
5. Макаренко П. В. Психологічна надійність персоналу органів внутрішніх справ : теоретичні аспекти : матеріали наук.-практ. конф. Бочаровські читання, присвяч. пам'яті проф. С. П. Бочарової. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. С. 200–203.
6. Лещенко Г. А. Модель педагогічної системи формування професійної надійності майбутніх фахівців з аварійного обслуговування на авіаційному транспорті. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2015. Вип. 40. С. 191–199.
7. Koutsimani, P., Montgomery, A., Masoura, E., Panagopoulou, E. (2021). Burnout and Cognitive Performance. *Int J Environ Res Public Health*. 18. 4. 2145. DOI: 10.3390/ijerph18042145.
8. Рождественський А. Ю. Проблема психологічної надійності діяльності молодих спеціалістів. Габітус. 2023. Вип. 54. С. 206–212.
9. Farahat, S. A., Amin, O. R., Hamdy, H. S., Fouad, M. M. (2022). The impact of work-related stress on the cognition domain of executive functioning of health care workers during the COVID-19 pandemic. *Int Arch Occup Environ Health*. 95. 5. 1079–1090. DOI: 10.1007/s00420-021-01814-8
10. Wang, W., Atingabili, S., Mensah, I. A. et al. (2022). Teamwork quality and health workers burnout nexus: a new insight from canonical correlation analysis. *Hum Resour Health*. 20. 52. DOI: 10.1186/s12960-022-00734-z